

บทที่ 2

การเปิดเสรีทางการเงินในประเทศไทย

ประเทศไทยได้เริ่มดำเนินนโยบายการเงินเสรี โดยทยอยผ่อนปรนข้อจำกัดและกฎเกณฑ์ทางการเงินในด้านต่างๆลง เริ่มตั้งแต่การอนุญาตให้ชาวต่างชาติมีสิทธิถือครองหุ้นในกิจการบางประเภทของไทย รวมถึงการเปิดเสรีตลาดทุน โดยอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติสามารถมีส่วนร่วมในตลาดทุนไทย ในช่วงแรก นักลงทุนต่างชาติสามารถลงทุนโดยผ่านกองทุนประเภทหนึ่งที่เรียกว่า Country Fund ซึ่งเป็นกองทุนที่ออกหน่วยลงทุนให้กับนักลงทุนต่างประเทศ แล้วนำเงินทุนเหล่านั้นมาลงทุนในประเทศไทย ที่ผ่านมากในประเทศไทยมีการจัดตั้งกองทุน Country Fund ทั้งหมด 16 กองทุน³ โดยกองทุนแรกที่ตั้งได้แก่ กองทุน Bangkok Fund ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2528 ต่อมา ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจึงได้เริ่มจัดตั้งกระดานซื้อขายต่างประเทศ (foreign board) ในปี พ.ศ. 2530 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นนโยบายการเงินเสรีนโยบายแรกที่ประเทศไทยนำมาใช้ ดังเช่นที่มีงานวิจัยบางชิ้นกำหนดให้วันที่มีการจัดตั้งกระดานซื้อขายต่างประเทศ (foreign board) เป็นตัวแทนวันที่เปิดเสรีทางการเงินของประเทศ เช่น Bekeart, Harvey and Lundblad (2000) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาดังกล่าวตลาดการเงินในประเทศไทยก็ยังคงมีข้อจำกัดด้านอื่นๆอยู่อีกมาก

จนกระทั่งในราวปี พ.ศ. 2533 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบการเงินเพื่อสนองต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งในเวลานั้นมีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ รวมถึงเพื่อเป็นการรองรับแนวโน้มการเชื่อมโยงของระบบเศรษฐกิจโลกที่เพิ่มมากขึ้น จึงได้ดำเนินการผ่อนคลายนโยบายข้อจำกัดทางการเงินด้านต่างๆลงเป็นลำดับ เพื่อพัฒนาระบบการเงินไทยให้มีความเป็นอิสระและสนับสนุนให้กลไกตลาดทำงานอย่างเสรีมากยิ่งขึ้น นโยบายการเงินเสรีที่ได้รับการผ่อนคลายนโยบายข้อจำกัด⁴ ได้แก่

1. การเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรี

นโยบายนี้นับได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเมื่อมีการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายเงินทุน รวมไปถึงผลต่อเนื่องจากการเปิดเสรีตลาดทุนดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นนั้น ทำให้เงินทุนต่างประเทศหลังไหลเข้าสู่ประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้ง

³ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก

⁴ จากหนังสือ 50 ปีธนาคารแห่งประเทศไทย

ในรูปของเงินลงทุนโดยตรง (foreign direct investment), เงินลงทุนในหลักทรัพย์ (portfolio investment), และเงินกู้ยืม อันเป็นผลมาจากความมั่นคงของเศรษฐกิจไทยในขณะนั้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผลจากความพยายามในการเป็นศูนย์กลางทางการเงินของภูมิภาคผ่านการจัดตั้งกิจการวิเทศธนกิจ (BIBF: Bangkok International Banking Facilities) ในปี พ.ศ.2535 เพื่อดำเนินธุรกิจการเงินระหว่างประเทศ การให้กู้ยืมและบริการทางการเงินอื่นๆ โดยได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีบางประการ

การไหลเข้าของเงินทุนต่างประเทศจำนวนมาก อันเป็นผลจากการจัดตั้งกิจการวิเทศธนกิจ หรือ BIBF นั้น ลดการขาดแคลนเงินออมภายในประเทศและทำให้สถาบันการเงิน โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ สามารถระดมเงินทุนเพื่อจัดสรรให้แก่ระบบเศรษฐกิจได้สะดวกและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น รวมถึงต้นทุนต่ำ เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศ ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อให้แก่ภาคธุรกิจได้มากขึ้น การบริโภคและการลงทุนรวมในประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้ผลผลิตในระบบเศรษฐกิจสามารถเพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้ การเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรียังทำให้มีเงินทุนต่างชาติไหลเข้าสู่ตลาดทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทวีความสำคัญในฐานะที่เป็นตัวกลางทางการเงินมากยิ่งขึ้นในระบบเศรษฐกิจ และยังเพิ่มช่วยเพิ่มบทบาทของตลาดทุนไทยในตลาดการเงินโลกอีกด้วย

2. นโยบายอัตราดอกเบี้ยเสรี

มีการประกาศยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยประเภทต่างๆ ลง ทั้งอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินให้กู้ยืม ตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2532 ยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำอายุเกิน 1 ปีของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเดิมที่มีการกำหนดเพดานเงินฝากประเภทนี้ ในอัตราร้อยละ 9.5 สำหรับในช่วงแรกนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยยกเลิกเฉพาะเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเพียงประเภทเดียวเท่านั้น เพื่อให้สถาบันการเงินและประชาชนสามารถปรับตัวให้เข้ากับนโยบายอัตราดอกเบี้ยเสรีอย่างค่อยเป็นค่อยไปและไม่ให้เกิดผลเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจมากนัก

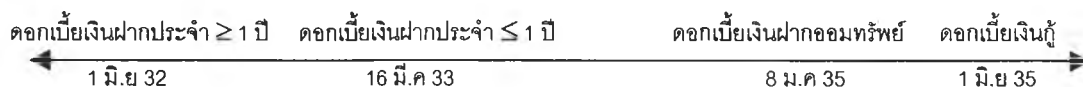
ต่อมา ในวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2533 จึงมีการยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำไม่เกิน 1 ปี ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากทุกประเภทลอยตัว ไม่มีเพดานควบคุม โดยแต่ละธนาคารสามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำได้อย่างเสรี

วันที่ 8 มกราคม พ.ศ.2535 ยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ทุกประเภท และ

วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2535 ยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ทั้งของธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและเครดิตฟองซิเอร์ จากเดิมที่อยู่ร้อยละ 19 ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยทั้งทางด้านเงินฝากและเงินกู้ยืม รวมถึงการยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนและเครดิตฟองซิเอร์

แผนภาพที่ 1

สรุปลำดับขั้นตอนการยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยประเภทต่างๆ

3. การผ่อนคลายการควบคุมการปริวรรตเงินตรา

รัฐบาลไทยประกาศยอมรับพันธะข้อ 8 แห่งข้อตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (Article VIII of the IMF agreements) เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2533 เพื่อให้ระบบการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราในประเทศไทยมีลักษณะเสรี โดยพันธะข้อ 8 มีหลักการสำคัญ คือ ต้องไม่มีข้อจำกัดในการแลกเปลี่ยนเงินตราที่เกี่ยวกับค่าสินค้าและบริการกับต่างประเทศ

นอกจากนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยยังประกาศมาตรการการผ่อนคลายการควบคุมการปริวรรตเงินตราในประเทศไทย โดยแบ่งออกเป็น 2 ชั้น สำหรับในชั้นแรกนั้น เป็นเพียงแค่การลดขั้นตอนการขออนุญาตเกี่ยวกับการปริวรรตเงินตราเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยยังไม่มีเปลี่ยนแปลงหลักการควบคุมที่สำคัญนัก คือ มอบให้ธนาคารพาณิชย์เป็นผู้อนุญาตค้าซื้อซื้อขายเงินตราต่างประเทศของลูกค้าในด้านที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศทั้งหมด โดยลูกค้าไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยอีกต่อไป ขยายวงเงินที่ธนาคารพาณิชย์อนุญาตค้าซื้อเงินตราต่างประเทศในด้านเงินบริการให้สูงขึ้น และผ่อนผันให้ธนาคารพาณิชย์สามารถอนุญาตค้าซื้อเงินตราต่างประเทศที่เกี่ยวกับเงินลงทุนส่งออกของคำขอรายย่อย การคืนเงินกู้ หรือการคืนเงินทุนจากการขายหุ้นหรือเลิกกิจการได้ในวงเงินจำนวนหนึ่ง เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายเงินทุนเข้าหรือออกจากประเทศ

ต่อมา ในวันที่ 1 เมษายน 2534 ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ดำเนินการผ่อนคลายการปริวรรตเงินตราชั้นที่ 2 ซึ่งการผ่อนคลายในครั้งนี้อำนวยความสะดวกให้แก่ธุรกิจและประชาชนในการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมากขึ้น แต่ขณะเดียวกัน ก็ยังสงวนการควบคุมบางประการไว้เป็นเครื่องมือของทางการในการดูแล และ ป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพของฐานะการเงินของประเทศ สาละสำคัญของการผ่อนคลายในชั้นที่ 2 นี้ คือ อนุญาตให้ประชาชนและนักธุรกิจ สามารถซื้อขายเงินตราต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้าและบริการระหว่างประเทศกับธนาคารพาณิชย์ได้อย่างเสรี โดยไม่ต้องขออนุญาตจากทางการ ยกเว้นการซื้ออสังหาริมทรัพย์และหลักทรัพย์ในต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้คนไทยและนิติบุคคลนำเงินที่ได้รับจากต่างประเทศเปิดบัญชีเงินฝากที่เป็นเงินตราต่างประเทศ พร้อมกับการยกเลิกการใช้แบบอนุญาตการแลกเปลี่ยนเงินต่างๆ โดยให้มีแบบรายงานของธนาคารพาณิชย์แทน เพื่อให้ธนาคารแห่งประเทศไทยยังคงสามารถติดตามวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวทางการเงินได้ มาตรการการผ่อนคลายการควบคุมการปริวรรตเงินตราดังกล่าว ส่งผลให้การปริวรรตเงินตราเป็นไปอย่างคล่องตัวมากยิ่งขึ้นและทำให้การควบคุมของทางการในด้านนี้ลดลงอย่างมากด้วย

4. การขยายขอบเขตการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน

ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินประเภทอื่นได้รับพิจารณาให้ขยายขอบเขตการประกอบธุรกิจได้มากขึ้น ซึ่งทำให้สถาบันการเงินมีความคล่องตัวในการดำเนินงานและสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังส่งผลให้มีการแข่งขันกันมากขึ้นอีกด้วย โดยธนาคารพาณิชย์ได้รับอนุญาตให้สามารถทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับธุรกิจการธนาคารได้มากขึ้น เช่น การให้บริการวิเคราะห์โครงการหรือการลงทุน การเป็นที่ปรึกษาในการรวมหรือควบกิจการ เป็นต้น ในปี พ.ศ.2535 ธนาคารพาณิชย์ก็ได้รับอนุญาตให้ทำหน้าที่ด้านตราสารได้มากขึ้น เช่น ธุรกิจนายหน้าตัวแทนจำหน่ายหลักทรัพย์รัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ ธุรกิจการจัดการ การจัดจำหน่าย และการค้าตราสารเหล่านี้ ธุรกิจการให้บริการข่าวสารข้อมูลทั้งทางด้านการเงินการคลังและการลงทุน ธุรกิจที่ปรึกษาทางด้านการเงิน ธุรกิจการเป็นผู้แทนผู้ถือหุ้นกู้มีประกัน ธุรกิจการเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ของกองทุนรวม และการเป็นนายทะเบียนหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนสามารถทำธุรกิจลิสซิ่งได้ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2534 และ ในเดือนมีนาคม พ.ศ.2535 ก็สามารถทำหน้าที่เป็นนายหน้าตัวแทนจัดจำหน่ายพันธบัตรรัฐบาล ให้บริการข่าวสารข้อมูลและเป็นที่ปรึกษาการนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ สำหรับบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ก็ได้รับอนุญาตให้ทำหน้าที่ได้คล้ายคลึงกับบริษัทเงินทุน แต่จะสามารถทำหน้าที่ดูแลและเก็บรักษาหลักทรัพย์ รวมถึงการเป็นนายทะเบียนและตัวแทนจ่ายเงินสำหรับหลักทรัพย์เพื่อบุคคลอื่นได้เพิ่มเติมขึ้น

นอกจากนี้ ทางกรวยังได้มีการผ่อนคลायข้อจำกัดในการเปิดสาขาของธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถขยายการดำเนินธุรกิจออกไปสู่ท้องถิ่นต่างๆตามฐานะและความพร้อมของแต่ละธนาคารอีกด้วย รวมถึงมีการผ่อนคลायข้อจำกัดการเปิดสาขาย่อย ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่จำเป็นต้องใช้ต้นทุนสูงมากนักเหมือนกับการเปิดสาขาเต็มรูปแบบ โดยสาขาย่อยสามารถทำหน้าที่ได้เทียบเท่ากับสาขาเต็มรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการรับฝากถอนเงิน การทำบัตรเครดิต เอทีเอ็ม หรือการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ยกเว้นการให้สินเชื่อ จะต้องขออนุมัติจากสาขาเต็มรูปแบบเท่านั้น และที่สำคัญ ทางกรวยังได้สนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์มีโอกาสเปิดสาขาเพิ่มขึ้น โดยผ่อนปรนการสำรองพันธบัตรจากเดิม 8% ของยอดเงินฝาก มาเป็น 7% โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535

อย่างไรก็ตาม วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมุ่งเน้นที่นโยบายการเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรีเป็นสำคัญ เนื่องจากเงินทุนต่างประเทศมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมากทั้งในด้านการสร้างความเจริญเติบโตและการนำไปสู่วิกฤติเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ การดำเนินนโยบายเงินทุนเสรี ทำให้มีเงินทุนต่างชาติไหลเข้าสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ทำให้ตลาดทุนภายในประเทศมีมูลค่ารวมเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และจากการที่สถาบันการเงินสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้สะดวก ทำให้เกิดการขยายตัวในการลงทุนอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เศรษฐกิจเจริญก้าวหน้า แต่่นโยบายดังกล่าวทำให้ประเทศมีความเสี่ยงทางการเงินเพิ่มขึ้น เพราะเงินทุนเหล่านั้นสามารถไหลออกจากประเทศไทยได้อย่างอิสระ หากเงินทุนต่างประเทศไหลออกเป็นจำนวนมาก ย่อมส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจโดยรวมทั้งภาคธุรกิจ สถาบันการเงิน ตลาดทุน และภาครัฐบาลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งในที่สุดอาจนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจได้ ดังจะเห็นได้จากข้อมูลแสดงการเคลื่อนย้ายเงินทุน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1

การเคลื่อนย้ายเงินทุนสุทธิและส่วนประกอบ

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	เงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิ	การลงทุนโดยตรง	การลงทุนซื้อหลักทรัพย์	เงินกู้	การลงทุนอื่นๆ
2533	247,753	61,624	-848	128,540	58,437
2534	288,160	47,110	825	176,173	64,052
2535	240,742	49,980	23,455	113,348	53,959
2536	265,895	39,810	138,151	104,406	-16,472
2537	305,851	21,935	61,924	211,200	10,792
2538	545,826	29,422	108,564	387,551	20,289
2539	493,530	35,597	89,724	233,568	134,641
2540	-161,971	109,737	140,432	71,332	-483,472
2541	-413,435	300,162	15,773	-398,891	-330,479
2542	-297,502	222,188	-8,569	-453,691	-57,430
2543	-394,674	137,581	-29,173	-372,560	-130,522

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

จากตารางแสดงการเคลื่อนย้ายเงินทุนข้างต้น เห็นได้ชัดเจนว่ามีการไหลเข้าของเงินทุนเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากปี พ.ศ. 2535 ซึ่งมีการเปิดกิจการวิเทศธนกิจแล้ว พบว่า มีการลงทุนซื้อหลักทรัพย์เพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อนหน้ามากกว่า 2000% คือ จากเพียงแค่ 825 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2534 เพิ่มขึ้นเป็น 23,455 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในช่วงเวลาดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เมื่อเงินทุนจำนวนมากเหล่านี้เริ่มทยอยเคลื่อนย้ายออกจากประเทศในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2537 และไหลออกอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนมากจนนำไปสู่ปัญหาเศรษฐกิจที่รุนแรงและยากต่อการแก้ไขในประเทศไทย ดังนั้น จะเห็นว่าการเคลื่อนย้ายเงินทุนเหล่านี้มีบทบาทและความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก

ดังนั้น ในการศึกษารุ่นนี้จึงเลือกที่จะศึกษาผลกระทบของนโยบายการเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรีต่อสภาพเศรษฐกิจไทย ซึ่งต่อไปจะได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับกิจการวิเทศธนกิจ หรือ BIBF ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของการเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรีที่ถูกกำหนดให้เป็นตัวแทนการเปิดเสรีทางการเงินในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

กิจการวิเทศธนกิจ (BIBF)

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศใช้หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดตั้งกิจการวิเทศธนกิจ หรือ BIBF (Bangkok International Banking Facilities) เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2535⁵ ซึ่งเป็นความพยายามที่จะผลักดันให้เมืองไทยก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางทางการเงินอีกแห่งหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะการเป็นประตูเชื่อมสู่ประเทศในกลุ่มอินโดจีน คือ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา การพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางทางการเงินของดังกล่าว ยังต้องแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ที่มีความตื่นตัวที่จะขยายบทบาทภาคการเงินของตนให้เป็นศูนย์กลางทางการเงินเช่นเดียวกับประเทศไทย อีกหลายประเทศด้วยกัน เช่น ใต้หวัน มาเลเซีย และอินโดนีเซีย เป็นต้น ความพยายามในการจัดตั้งวิเทศธนกิจดังกล่าวจะทำให้ธนาคารพาณิชย์ทั่วโลกเริ่มเล็งเห็นช่องทางที่จะใช้ BIBF เป็นฐานการระดมทุน และปล่อยเงินกู้ให้กับธุรกิจในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยใช้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการเงินอีกจุดหนึ่งนอกเหนือจากที่ได้เคยใช้ในฮ่องกงและสิงคโปร์ นอกจากนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยยังหวังที่จะให้ BIBF เป็นแหล่งขดเชยช่องว่างระหว่างเงินออมกับเงินลงทุนที่ขาดสมดุลในระหว่างนั้น และยังเป็นการเปิดช่องทางให้ภาครัฐบาลและภาคเอกชน สามารถระดมเงินทุนจากต่างประเทศเพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไปอีกด้วย

กิจการวิเทศธนกิจ หรือ BIBF สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ประเภท Out-Out: เป็นการนำแหล่งที่มาของเงินทุนจากต่างประเทศมาปล่อยกู้แก่นักลงทุนที่อยู่ต่างประเทศ
2. ประเภท Out-In: เป็นการนำแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศมาปล่อยกู้ในประเทศ ในรูปของเงินตราต่างประเทศ โดยกำหนดวงเงินขั้นต่ำเอาไว้ 500,000 ดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งกิจการวิเทศธนกิจประเภทนี้มีสัดส่วนสูงกว่าประเภท Out-Out อย่างเห็นได้ชัด ดังข้อมูลแสดงการปล่อยสินเชื่อผ่านกิจการวิเทศธนกิจ ตารางที่ 2

⁵ จาก “ถอดชนวนบีไอบีเอฟ เกมพิฆาตแบงก์ไทย แบงก์ชาติซัดศึกเข้าบ้าน,” วารสารดอกเบี๋ย (ตุลาคม 2535): 78-96

ตารางที่ 2

การปล่อยสินเชื่อผ่านกิจการวิเทศธนกิจ (หน่วย: ล้านบาท)

ปี	Out-In	%	Out-Out	%	รวม
2536	197,024.40	98.11	3,789.20	1.89	200,813.60
2537	456,643.00	81.91	100,833.20	18.09	557,476.20
2538	680,517.20	56.83	517,044.50	43.17	1,197,561.70
2539	807,633.20	62.60	482,558.50	37.40	1,290,191.70
2540	1,411,362.90	74.98	471,081.70	25.02	1,882,444.60
2541	767,029.40	83.78	148,493.70	16.22	915,523.10
2542	487,123.10	88.44	63,682.90	11.56	550,806.00
2543	386,980.30	89.76	44,132.00	10.24	431,112.30

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3

การกู้ยืมของสถาบันการเงินโดยผ่านกิจการวิเทศธนกิจ (หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ปี	ระยะยาว	ระยะสั้น	รวม
2536	1,385	6,355	7,740
2537	2,969	15,142	18,111
2538	3,799	23,704	27,503
2539	10,697	20,490	31,187
2540	10,895	19,185	30,080
2541	6,945	14,891	21,836
2542	5,269	7,837	13,106
2543	4,151	4,085	8,236

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

สำหรับสถาบันการเงินที่สามารถเข้ามาประกอบธุรกิจใน BIBF ประกอบด้วย

4 กลุ่ม ได้แก่

1. ธนาคารต่างประเทศที่มีสาขาในประเทศไทย
2. ธนาคารต่างประเทศที่มีสำนักงานตัวแทนในประเทศไทย
3. ธนาคารต่างประเทศที่มีคุณสมบัติตามที่ทางการกำหนด แม้ว่าจะยังไม่เคยมีสำนักงานตัวแทนหรือสาขาในประเทศไทยมาก่อน และ
4. ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ในปัจจุบัน มีธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการวิเทศธนกิจ⁶ ดังนี้

ธนาคารพาณิชย์ไทย 10 แห่ง ได้แก่

1. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
2. ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
3. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)
4. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
5. ธนาคารดีบีเอส ไทยท努 จำกัด (มหาชน)
6. ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)
7. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
8. ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)
9. ธนาคารสแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ นครธน จำกัด (มหาชน) และ
10. ธนาคารเอเซีย จำกัด (มหาชน)

ธนาคารต่างประเทศที่มีสาขาในประเทศไทย 15 แห่ง ได้แก่

1. ธนาคารเอบีเอ็น แอมโร เอ็นวี
2. ธนาคารสแตนดาร์ด ชาร์เตอร์
3. ธนาคารเจพีมอร์แกน เชส
4. โอเวอร์ซีส์-ไซนิสแบงกิง คอร์ปอเรชั่น
5. ธนาคารแห่งโตเกียว-มิทซูบิชิ
6. ซิตีแบงก์
7. ธนาคารแห่งอเมริกา เนชั่นแนล แอชไซซิเอชั่น

⁶ แหล่งที่มา: <http://www.bot.or.th>

8. เครดิตอกริกอล อินโดสุเอซ
9. ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ฯ
10. ดอยซ์แบงก์
11. ธนาคารมิตซูโฮ คอร์ปอเรท
12. บีเอ็นพี พารีบาส์
13. ซุมิโตโม มิตซูย แบงกิง คอร์ปอเรชั่น
14. ธนาคารแห่งประเทศไทย และ
15. ธนาคารแห่งโนวาสโกเทีย

นอกจากนี้ ยังมีการปรับวิเทศธนกิจของสถาบันการเงินต่างประเทศเป็นสาขาเต็มรูปแบบอีกจำนวน 8 แห่ง⁷ โดยพิจารณาจากธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่ยังไม่มีสาขาเต็มรูปแบบที่มีขนาดใหญ่และมั่นคง มีผลการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจไทยและให้ความร่วมมือกับทางการ ได้แก่

1. โซซีเยเต้ เจเนราล
2. อเมริกัน เอ็กซ์เพรส แบงค์
3. ยูเอฟเจ
4. ไอเอ็นจี แบงค์ เอ็นวี
5. เครดิต ลียอนเนส์
6. เดอะแบงค์ ออฟ นิวยอร์ค
7. ยูไนเต็ด โอเวอร์ซีส์ และ
8. พอร์ทิสแบงค์

อีกทั้ง ยังมีการอนุญาตจัดตั้งกิจการวิเทศธนกิจสาขาต่างจังหวัด (PIBF: provincial international banking facilities) โดยพิจารณาจากธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่มีขนาดใหญ่ มีฐานะมั่นคง มีบทบาทในศูนย์กลางทางการเงิน และให้ความร่วมมือกับทางการ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการกระจายตัวทางภูมิศาสตร์ ขณะนี้ มีธนาคารต่างประเทศ 3 แห่งที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งวิเทศธนกิจสาขาต่างจังหวัด ได้แก่ ธนาคารแห่งโตเกียว-มิตซูบิชิ, ซุมิโตโม มิตซูย แบงกิง คอร์ปอเรชั่น และ ธนาคารแห่งโนวาสโกเทีย

⁷ สาขาของธนาคารต่างประเทศเหล่านี้ไม่สามารถทำธุรกรรมอื่นได้ นอกเหนือจากกิจการวิเทศธนกิจเท่านั้น

สิทธิประโยชน์ที่สถาบันการเงินที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก BIBF เหล่านี้ได้รับ ได้แก่

1. สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี

สมาชิก BIBF จะได้รับการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลจาก 30% เป็น 10% ยกเว้นภาษีธุรกิจเฉพาะ และภาษีบำรุงท้องถิ่น ยกเว้นภาษีหัก ณ ที่จ่ายจากดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ (withholding tax) และยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับการจ่ายกำไรไปต่างประเทศ

2. สิทธิประโยชน์ที่เกี่ยวกับการแยกบัญชีธุรกิจ ใน BIBF ออกจากธุรกิจภายในประเทศ (สำหรับธนาคารพาณิชย์ไทยที่ได้รับอนุญาต) การกำหนดเงินสำรอง การยกเว้นข้อกำหนดทางด้านอัตราดอกเบี้ย การยกเว้นข้อกำหนดในการถือครองสินทรัพย์สภาพคล่องเฉพาะ อย่าง เช่น พันธบัตรรัฐบาล เป็นต้น